

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32.—, polletno
Din 16.—, četrtletno Din 9.—, no-
zemstvo Din 61.—
Poštno-čekovni rač. 10.303.

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO
Z MESEČNO PRILOGO „NAŠ DOM“

Uredništvo in upravnništvo: Maribor, Koroška c. 5.
Telefon 2113

Cene inseratov: cela stran
Din 2000.—, pol strani Din 1000.—,
četrt strani Din 500.—, 1/8 strani
Din 250.—, 1/16 strani Din 125.—
Mali oglasi vsaka beseda Din 120.

Svet se mora razoro- žiti.

Grmeli so japonski topovi nad ohormskim kitajskim mestom Šangajem, japonska letala so sipala ogenj in smrt na hiše in ljudi v mestu: to je bila otvoritvena glasba za začetek delovanja svetovne razorožitvene konference v Ženevi. Na Svečnico popoldne je bila ta dolgo napovedana in težko pričakovana konferenca otvorjena ob prisotnosti 1200 odposlancev iz 64 držav z 1700 milijoni prebivalcev. Predsednik konference, bivši angleški zunanji minister Henderson, je svoj otvoritveni govor zaključil z besedami: »Ves svet zahteva razorožitev! Svet se mora razorožiti! V naši moči je, da preobrazimo zgodovino bodočnosti. Nad vsemi tehničnimi podatki o dejanskem stanju oboroženih sil, številu topov, tonazi vojnih ladij stoji blagostanje človeštva in bodočnost naše civilizacije. Narodi pričakujejo, da jih bomo z našim delom rešili nevarnosti, ki jo za nje pomenja oboroževanje.«

Dolžnost razorožitve nalaga Zveza narodov svojim članicam. Pravila Zveze določajo v členu 8 to-le: »Članice Zveze priznavajo, da je k vzdrževanju miru potrebno, da se oboroževanje držav zniža na najnižjo mero, ki je skladna z varnostjo države in z izvršitvijo s skupnim nastopom naloženih mednarodnih obvez. Svet pripravlja z ozirom na zemljepisni položaj in posebne razmere vsake države načrte za razorožitev, da jih razne države pregledajo ter o njih določijo. Načrti se morajo z nova pregledati ter vsaj vsako deseto leto revidirati. Tako določena meja za oboroževanje se ne sme, ako jo sprejmejo razne vlade, prekoračiti brez dovoljenja Sveta.« Začetek razorožitve je morala storiti Nemčija. »Nemška razorožitev«, tako je izjavil takratni francoski ministrski predsednik Clemenceau v svoji noti (pripombi) k verzajski mirovni pogodbi, »je prvi korak k splošnemu znižanju in omejenju oboroževanja, ki ga zvezne države želijo izvesti kot eno najboljših sredstev za preprečitev vojne. To znižanje in omejitve oboroževanja izvršiti je ena glavnih nalog Zveze narodov. Ko bo Nemčija to pot pokazala, bodo tudi zvezne države v popolni varnosti šle to pot.« Da je to dolžnost vseh držav, ki so članice Zveze narodov, je naglasil Henderson kot aktivni zunanji minister Anglije 10. februarja 1931 o priliki zborovanja

mednarodne ženske zveze, ko je med drugim rekel: »Vsakdo zna, da smo kakor vsaka država-članica Zveze narodov po zakonu in časti obvezani k razoroženju. Pomisliti moramo, da je pogodba, ki vsebuje to slovesno obvezo, isti pogodba, ki zaganjuje učinkovito razorožitev drugih držav. Zato vemo vsi, da sedanji položaj ne more končno veljavno trajati.«

Obveza je torej jasna. Katoliška Cerkva je to obvezo vedno tolmačila kot morafno (mravno) dolžnost. Papež Leon XIII. je izdal 20. junija 1894 apostolsko pismo vsem vladarjem in narodom, v katerem pravi: »Kakšen je položaj Evrope, vidimo na lastne oči. Že več let je mir samo še videz. Ker je izginilo medsebojno zaupanje ter se umaknilo sumničenju, skoro vsi narodi tekmujejo med seboj, da se pripravijo za vojno. Neizkušena mladina se izpostavlja nevarnostim vojaškega življenja, kjer je brez sveta staršev in brez njihovega vodstva. V cvetu in moči svojih let se moška mladina od poljedelstva, blagovitega pouka, od trgovine in obrti poziva pod orožje. Radi ogromnih izdatkov je državna blagajna izčrpana, bogastvo držav je skopnelo, premoženje posameznikov težko oškodovano. Tako daleč smo že, da je oborožen mir postal že neznosen. Ali je to naraven položaj, človeške družbe?« Predsednik razorožitvene konference v Ženevi Henderson je v svojem otvoritvenem govoru poudarjal iste misli ter je glede na velike stroške oboroževanja izjavil sledeče: »Mislim, da je odveč, če omenim, da je vprašanje razorožitve izrednega pomena tudi v pogledu na hudo gospodarsko in finančno krizo, iz katere išče izhoda prav sedaj večina narodov. Finančna bremena oboroževanja in preteklih vojn so prav gotovo eden izmed vzrokov te krize. Ta bremena onemogočajo ravnotežje državnih proračunov. Saj je pristojno tajništvo Zveze narodov izračunalo na osnovi točnih podatkov, da izdajo vse države za oboroževanje in likvidacijo vojnih bremen nad 4 milijarde dolarjev (250 milijard dinarjev) na leto. Zato je naravno, da ves svet zahteva razorožitev. Svetu je razorožitev potrebna in v naši moči je, da oblikujemo zgodovino bodočnosti.«

Velik glasnik razorožitvene ideje je bil mirovni papež svetovne vojne Benedikt XV., ki smo deseletnjeo njegove smrti obhajali 22. januarja. Naj omenimo samo eno njegovih poslanic, ki jih je izdal za to, da doseže med narodi

mir in razorožitev. V svoji poslanici vladarjem vojujočih se narodov z dne 1. avgusta 1917 poudarja, da je treba od splošnih besed preiti k praktičnim predlogom. Doslovno naglašja naslednje: »Prva in največja točka mora biti: na mesto tvorne sile orožja stopi moralna moč pravice. Radi tega naj se izvrši pravičen sporazum o istočasni in medsebojni razorožitvi po načelih in jamstvih, ki jih je treba določiti, in sicer v taki meri, ki je potrebna in zadostna za vzdrževanje javnega reda v posameznih državah. Na mesto armad bi stopila ustanova razsodišča s svojim veličastnim mirotvojnim delom po gotovih določilih in varnostnih ukrepih proti državi, ki bi se branila mednarodna vprašanja predložiti razsodišču, ali sprejeti njegove odločitve.« Pomenljiva je ta prva in najvažnejša točka Benediktovih predlogov. Naj bi se izvršila v prid narodov, držav in vsega človeštva! Ako bo svetovna razorožitvena konferenca v Ženevi pripomogla k dejanskemu uresničenju te točke, bo veliko storila in častna bo njena za sluga.



V NAŠI DRŽAVI.

Državni proračun. Finančni minister je predložil 3. februarja narodni skupščini državni proračun za leto 1932-33. Objavljamo v naslednjem, kako so proračunani državni izdatki in dohodki.

Državni izdatki:

Proračun državnih dohodkov in izdatkov znaša 11 milijard 400 milijonov dinarjev. Proračun državnih izdatkov ima dva dela:

A. Državna administracija:

1. Vrhovna drž. uprava	153,151.277
2. Pokojnine in invalidske podpore	873,158.735
3. Državni dolgovi	1.558,711.039
4. Ministrstvo pravde	381,250.805
5. Ministrstvo prosvete	805,853.806
6. Ministrstvo za zunanje zadeve	138,371.442
7. Ministrstvo za notranje zadeve	558,886.860
8. Ministrst. za finance	319,557.802
9. Ministrstvo vojske in mornarice	2.132,203.863
10. Ministrst. za zgradbe	198,883.840
11. Ministrst. za promet	101,284.390

12. Ministrstvo za kmetijstvo	56,433.536
13. Ministrstvo za trgovino in industrijo	50,106.655
14. Ministrstvo za socialno pol. in nar. zdravje	162,963.739
15. Rezervni krediti	30,000.000
Skupaj	7.550,907.708

B. Budžet izdatkov državnih gospodarskih podjetij v posameznih ministrstvih:

prosveta	24,965.851
finance	642,343.841
promet	2.692,101.452
kmetijstvo	56,198.340
trgovina in industrija	16,254.652
šume in rudniki	349,378.961
socialna politika in narodno zdravstvo	67,849.195

Skupaj iznašajo tedaj izdatki državnih gospodarskih podjetij po budžetu 3 milijarde 849,092.292 dinarjev.

Skupni državni izdatki za proračunsko leto 1932-33 znašajo 11 milijard in 400 milijonov dinarjev.

Državni dohodki:

Redni dohodki:

neposredni davki	1.625,000.000
posredni davki	3.220,000.000
monopoli	2.319,266.300
vojna odškod. Nemčije	4.022,612.710
razni dohodki ministr. socialne politike	163,120.990
skupni redni dohodki	11.350,000.000

Izredni dohodki:

neposredni davki	50,000.000
Skupen budžet dohodkov za leto 1932-1933 znaša prav tako kakor skupen budžet izdatkov 11 milijard 400 milijonov dinarjev.	

Gospodarski svet. Narodni skupščini je predložen načrt zakona o osnovanju gospodarskega sveta. Gospodarski svet bo štel 60 članov in ravno toliko namestnikov. Člani in namestniki bodo postavljeni iz vrst gospodarskih krogov in strokovnjakov v gospodarskih in socialnih vprašanjih. Člane gospodarskega sveta bo imenoval predsednik vlade po zaslišanju ministrskega sveta. Za kmetijstvo in šumarstvo je predvidenih v zakonskem načrtu 24 članov, za trgovino, industrijo, obrt, pomorstvo, bankarstvo in rudarstvo 16 članov, iz vrst delavcev in zasebnih nameščencev bode imenovanih 5 članov, ostalih 15 članov pa bo imenovanih iz vrst javnih delavcev in strokovnjakov (prosvetnih delavcev, inženjerjev, novinarjev in zdravnikov). Zastopniki za kmetijstvo, šumarstvo, trgovino, industrijo, obrt, pomorstvo, bankarstvo, rudarstvo ter zastopniki delavcev in zasebnih nameščencev bodo imenovani v prvi vrsti iz vrst stanovskih organizacij, v kolikor take organizacije obstajajo, ter iz vrst strokovnjakov. — Gospodarski svet se bo sestajal k rednemu zasedanju vsako leto na dan 1. oktobra, izredne seje pa bodo sklicane na poziv vlade, ali kadar bo to sklenil izvršni odbor gospodarskega sveta in bo vlada tak sklep potrdila. — Predsedništvo gospodarskega sveta bo sestojalo iz predsednika, treh podpredsednikov in dveh tajnikov, izvršni odbor pa

PRI BOLEČINAH,

povzročenihs vsled prehlajenja, posebno pri bolečinah v hrbtu in pri tiganju, je blagodejno drgnjenje s starim domačim sredstvom in kozmetikom, Fellerjevim Elsafluidom. Poskusna steklenica 6 Din, dvojna steklenica 9 Din povsod. Po pošti 9 poskusnih ali 6 vojnih ali 2 velike specialne steklenice 62 Din brez daljnih stroškov pri lekarnarju Eugen V. Feller, Stubica Donja, Elsatrg 341, Savska banovina.

iz predsedništva in sedmih članov, ki jih izvoli plenum gospodarskega sveta. — Gospodarski svet ima pravico, pozvati k sodelovanju tudi strokovnjake-specijaliste za posamezna vprašanja, ki bodo imeli v gospodarskem svetu pravico, da posegajo v razprave. — Gospodarski svet se bo sestajal k prvemu zasedanju najkasneje v roku treh mesecev po uveljavljenju tega zakona.

V DRUGIH DRŽAVAH.

Japonci se ne zmenijo ne za Ameriko in ne za Evropo, ampak neugnano osvajajo Kitajsko. Nikomur ni znano, kaj in kak da je cilj japonske ofenzive, kateri se Kitajci le slabo zoperstavljajo. Ruski sovjeti se prav nič ne vtkajo v kitajsko-japonski spor in prepuščajo Kitajcem in Japoncem, da se poravnajo med seboj. Ruska vlada bo posegla v krvavo zadevo le v slučaju, da bi bile ogrožene njene koristi na vzhodno-kitajski železnici, ki je življenjskega pomena za ruski izvoz ter uvoz. Šanghaj in Nanking prav nič ne brigata Rusov in se naj velesile same zmenijo glede varnosti trgovskih prednosti in posesti na Kitajskem.

Japonci so z vsemi močmi na delu, da se polastijo Kitajske iz Mandžurije in iz morske strani od Šanghaja proti Nankingu ter Pekingju. Sedaj šele, ko so uvideli Kitajci, da gre za popolno podjarmljenje, so začeli z resnim odporom in so ljute bitke med prodirajočimi japonskimi in branečimi se kitajskimi četami na dnevnem redu.

*

All si že naročil Mohorjeve knjige?

Morda bo kateri mislil sam pri sebi, ko bo prebral ta naslov: »No, tako daleč pa še nisem, da bi Mohorjeve knjige pozabil naročiti! Saj so to vendar moje stare znanke, ki mi leto za letom krajšajo dolge zimske večere in mi tudi prinašajo vedno marsikaj podučnega za življenje. Zato takoj, ko prve dobim, že druge za prihodnje leto naročim.«

Tako si bo kdo mislil in ta ima prav. Zato se naslednje vrstice ne tikajo tebe, ki tako delaš, razen če morebiti želiš naročiti kako knjigo, ki jo Mohorjeva družba izda vsako leto še poleg običajnih za doplačilo. Takrat, ko si knjige prejel, nisi vedel, katere knjige za leto 1932 bi lahko naročil vezane in katere za doplačilo. To še lahko vedno doplačaš; toda o teh knjigah bomo kedaj pozneje na kratko poročali.

Pač pa bi se danes želeli nekoliko pogovoriti s tistimi, ki iz kakršnegakoli vzroka še niso naročili Mohorjevih knjig za leto 1932. Res je, da je za to še

čas do 5. marca, torej še en mesec. Toda vedno je boljše, da vse napraviš malo prezgodaj, nego prepozno; posebno je pa koristno, če se človek navadi, da nobene nepotrebne stvari ne odlašajo — prav do zadnjega.

In taka res potrebna stvar je tudi — Mohorjeva knjiga. Ze dobrih 80 let obstoja Mohorjeva družba in vrši med Slovenci svojo vzvišeno nalogo; slovensko ljudstvo pa jo tudi od leta do leta višje ceni. Spočetka ni imela marsikdaj niti tisoč naročnikov, okoli leta 1860 pa je začela hitro naraščati in je dosegla ob koncu svetovne vojne visoko število 90.512 udov. Zmede po svetovni vojni, izguba Primorske in Koroške, izguba Celovca, selitev v Prevalje in druge nezgode so povzročile, da je začasno nazadovala, tako da je leta 1926 štela še samo 38.093 udov. Toda od leta 1926 pa do danes je močno napredovala, tako da šteje sedaj 61.848 udov.

Vendar s to številko še ne smemo biti zadovoljni. Kaže nam samo, kako se Slovenci vedno na novo zavedajo, kako silno potrebna in koristna jim je Mohorjeva družba, ki jim za kar mogoče nizko ceno preskrbi čim več lepega in koristnega berila.

Zato se nam je zdelo potrebno, da še pravočasno opozorimo svoje bralce, da prav zagotovo obnovijo naročnino vsaj v teku meseca februarja.

Pa še neki drugi nagib nas je vodil, da smo že mesec dni pred potekom roka za naročanje zopet spregovorili o Mohorjevi družbi. Vemo namreč, da mnogi samo radi tega niso naročeni na knjige, ker jih nikdo ni pravočasno opozoril na nje. Sedaj ste knjige že prebrali, pokažite jih tudi znanec in boste videli, da vam bo marsikdo rekel: »Šest knjig za dva kovača se pa tudi v teh težkih časih splača!«

Res je, hudi časi so, slaba je za denar, a vendar kar mora biti, mora biti! Nekaj razvedrila tudi v slabih časih človek mora imeti. In težko boš dobil lepše in cenejše razvedrilo, kakor če kupiš sebi in svoji družini šest knjig za dva kovača.

Mohorjeva knjiga ti bo pa dala poleg razvedrila tudi pouka. V naslednjem letu n. pr. izide knjiga o perutninarstvu. Če boš to knjigo prebral in po njenih navodilih ravnal s perutnino, lahko ti edino ta knjiga prinese mnogo — več kovačev, kot si jih pa dal za šest knjig.

Še enkrat pomisli: Šest knjig — za dva kovača. Kako poceni je to!

*



Desetletnica papeža Pija XI. V petek, 12. februarja, poteče 10 let, kar je bil sv. Oče venčan za rimskega papeža. Dne 22. januarja 1922 je umrl papež Benedikt XV. Na njegovo mesto kot vrhovni poglavar katoliške Cerkve je bil 6. februarja izvoljen Ahil Ratti, kardinal in nadškof v Milanu. Pravijo, da je v vsako vladarsko krono vpletano